

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Cesta na Červený most 6
814 06 Bratislava

V Bratislave 19. 2. 2019

Vec: **Podnet na prešetrovanie rozhodnutia z 22. 1. 2018 (Rozhodnutie č. KPUBA-2018 1715-1 4641/DIM) a záväzného stanoviska z 16. 8. 2018 (Záväzné stanovisko č. KPUBA-2018 15770-2 65725) vydaného Krajským pamiatkovým úradom v Bratislave k modernizácii budovy osobného prístavu.**

Na základe § 4 a § 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v nadväznosti na kompetencie v oblasti ústredného štátneho dohľadu na úseku ochrany pamiatkového fondu, podávame týmto podnet vo veci „Modernizácie budovy osobného prístavu na Fajnorovom nábreží č. 2“.

Žiadame prešetriť vydané rozhodnutie a záväzné stanovisko Krajského pamiatkového úradu (KPÚ) v Bratislave vo veci uvedenej dostavby. Sme presvedčení o tom, že tieto vydané stanoviská neboli vypracované v zmysle zásad Pamiatkovej rezervácie Bratislava prijatých KPÚ, ako aj v kontexte celkovej chránenej panorámy Bratislavy, budovy Slovenského národného múzea (SNM) a paláca „Kotva“ ako národnej kultúrnej pamiatky a ďalších.

Vzhľadom na cennú a exponovanú lokalitu promenádneho nábrežia v centre Bratislavy, samotnej pamiatkovej rezervácie ako aj pamiatkovej zóny je dôležitá maximálna ochrana pamiatkového fondu, každého detailu, pohľadu či inej stavebnej súčasti. Preto v zmysle § 30 ods. 1 zákona „každý je povinný správať sa tak, aby svojím konaním ... nespôsobil nepriaznivé zmeny stavu pamiatkového fondu a stavu archeologických nálezísk“. Táto zákonná povinnosť sa vzťahuje rovnako na stavebníkov, ako aj na orgány verejnej správy pôsobiace v území s pamiatkovým fondom. Dôvody, ktoré nás viedli k vyššie spomínanému podozreniu, uvádzame v prílohe tohto podnetu. **Je pre nás zásadnou otázkou, ako chráni KPÚ v danej lokalite tradičnú panorámu Starého Mesta s jeho nábrežnou promenádou ako aj ďalšie dominanty – národné kultúrne pamiatky (SNM, Kotva a iné?)** Predkladateľ projektu dostavbou ďalšieho poschodia na budove ako aj jej rozšírením či zmenou konštrukčnej dispozície, zmení základné proporcie a výškové pomery, ktoré navždy zničia poslednú tradičnú vedutu mesta, jediný kompaktný pohľad na dunajské nábrežie v celej šírke od Námestia L. Štúra až po Starý most, pričom ešte viac zatienia budovy SNM a Kotvy, ktoré sú chránené ako NKP. Na mieste je logická otázka – **ako vo vydaných stanoviskách chránil KPÚ predpísaný chránený pohľad A-02, definovaný v zásadách Pamiatkovej rezervácie Bratislava? Ako dodržiava vlastné Zásady ochrany PZ Bratislava CM0, ktoré definujú pravidlá pri rekonštrukcii budov, a to: „...pri ich úprave je potrebné zosúladiť ich hmotové členenie a architektonický výraz s okolitou zástavbou s pamiatkovou hodnotou...“ ?**

Aby sa predišlo nenapraviteľným chybám a stratám historickej a chránenej panorámy spôsobenou vyššie uvedenou stavebnou činnosťou a bol dodržaný pamiatkový zákon, **žiadame o prešetrovanie postupu Krajského pamiatkového úradu v Bratislave a o následné zrušenie týchto vydaných stanovísk.**

S pozdravom

za Iniciatívu Bratislava otvorene:

Matej Vagač, Soňa Párnická, Katarína Šimončíčová, Ľubica Trubíniová, Hana Fábry

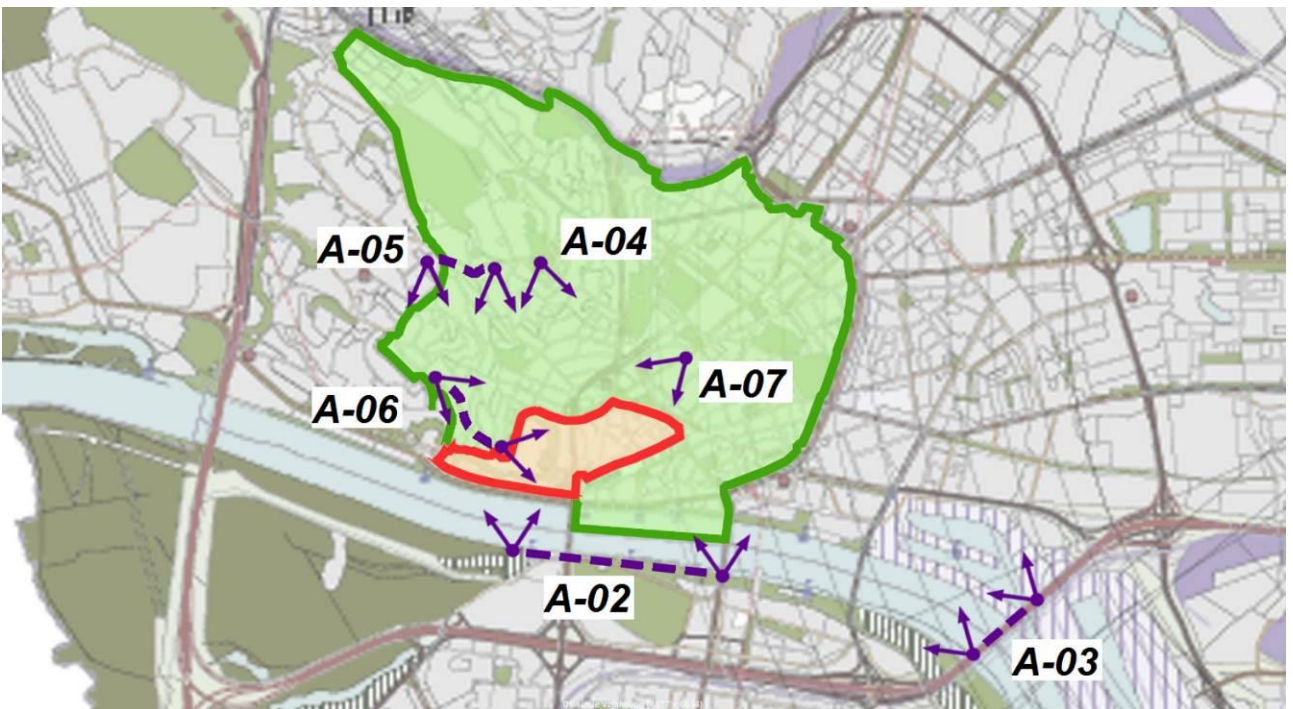
Príloha

Dôvody, ktoré nás viedli k podnetu:

1. Rozpor so schválenými zásadami Pamiatkovej rezervácie Bratislava (fotografické prílohy)

Chránený pohľad zo zásad: Pohľadová línia - chránený pohľad č. A-02

Pohľady na PR z dunajského nábrežia v Petržalke:

Súčasná panoráma:

Schématická vizualizácia (3. kompletne poschodie + 4. strešné podlažie - výška 1,5 m):

Zdôvodnenie:

Podľa prijatých **zásad Pamiatkovej rezervácie Bratislava (PR BA), časť VII. - POŽIADAVKY NA OCHRANU SILUETY A PANORÁMY ÚZEMIA A NA ZACHOVANIE CHARAKTERISTICKÝCH POHLADOV A PRIEHLADOV** je pre plnohodnotnú prezentáciu pamiatkovej rezervácie potrebné zachovať vizuálne väzby prostredia a diaľkové pohľady na siluetu a panorámu historického jadra. Pri namietanej dostavbe bude zásadným spôsobom narušená základná vizuálna väzba tradičnej panorámy. Príde k výraznej deformácii pamiatkovo chránených diaľkových pohľadov a k potlačeniu vizuálnej dominantnosti národnej kultúrnej pamiatky budovy Slovenského národného múzea (SNM). Táto budova, projektovaná významným slovenským architektom Milanom Michalom Harmincom, bola dlho najreprezentatívnejšou novostavbou na nábřeží Dunaja pričom pôsobila impozantným dojmom, najmä pri pohľade z lodí na Dunaji alebo z južného – petržalského brehu, z mostu SNP, zo Starého mostu. Až v 60. rokoch minulého storočia bola necitlivo postavená budova osobného prístavu ako dočasná stavba, ktorá sčasti zakryla budovu SNM.

Na mieste je otázka – prečo KPÚ svojimi rozhodnutiami pokračuje v devastácii compactnej panorámy nábřežia a Starého mesta – chráneného pohľadu A-02? V iných častiach prijatých zásad PR BA sa píše, že *v prípade potreby je potrebné stavebnými úpravami eliminovať rušivé vplyvy objektov druhej polovice 20. storočia na pamiatkové územie.* Navrhovaná rekonštrukcia objektu ide presne opačným smerom – **povoľuje sa dostavba celého poschodia!** V čom teda spočíva pamiatková ochrana?

Priamo v zásadách (časť VII.) sú prijaté tieto princípy:

- **Novostavby (prípadné nadstavby, dostavby) v pamiatkovej rezervácii nesmú rušivo ovplyvňovať pôsobenie historických dominant a charakteristickej panorámy sídla a nesmú**

rušivo zasahovať do hodnotnej charakteristickej siluety mesta vnímanej z petržalského nábrežia Dunaja.

- *Hodnotná silueta pamiatkovej rezervácie musí byť rešpektovaná pri plánovaných výškových budovách, umiestňovaných síce mimo nej, avšak svojou predpokladanou hmotou zasahujúcich do celkovej siluety a panorámy historického jadra. V tejto súvislosti je potrebné z hľadiska ochrany pamiatkových hodnôt posudzovať vizuálny dopad takýchto projektov už v štádiu zámeru.*
- *Koncepčným usporiadaním modernej výstavby je potrebné do budúcnosti skvalitniť pôsobenie historického jadra a **eliminovať pôsobenie niektorých nepriaznivých situácií.***
- *Silueta mestskej pamiatkovej rezervácie **nesmie byť narušená vizuálnou dominanciou, až agresivitou reklamných billboardov, umiestnených na výškových objektoch vo vizuálnom kontakte s pamiatkovým územím.***

Podľa nášho názoru sú tieto princípy také jednoznačné, jasné a zrozumiteľné, ako aj opodstatnené, že neexistuje najmenší dôvod na ich porušenie. Stanoviská vydané KPÚ Bratislava sú v priamom rozpore s týmito zásadami, pričom v stanoviskách nie sú uvedené žiadne dôvody, pre ktoré by mala byť takáto dostavba povolená. Je nepochopiteľné, že práve tieto zásady prijal samotný KPÚ.

Podľa ustanovení Zásad ochrany PZ Bratislava CM0 pre zonálnu ÚPD mesta je pamiatková zóna pamiatkovým územím, v ktorom sú všetky stavby súčasťou pamiatkového fondu a jeho ochrana sa riadi a usmerňuje pamiatkovým zákonom. V odôvodnení rozhodnutia KPÚ Bratislava, v ktorom sa schválila nadstavba budovy Osobného prístavu, zastavanie átria a úprava jeho fasád priebežnými balkónovými ochodzami, **čím sa výrazne navýši objem — hmota a výška budovy a súčasne potrie pôvodný autorský koncept**, sa cituje zo Zásad nasledovne: „budovu Osobného prístavu je možné architektonicky upraviť tak, aby nezanikla dominantnosť susedných NKP a neboli ovplyvnené priehľady na bloky historickej zástavby na Vajanského nábreží...“ Pre objekty definované v Zásadách ako ostatné alebo neutrálne, kam je zaradená aj budova Osobného prístavu platí nasledovné, cit.: „Pri ich úprave je potrebné **zosúladiť ich hmotové členenie a architektonický výraz s okolitou zástavbou s pamiatkovou hodnotou...**“ Vydané rozhodnutie a záväzné stanovisko neumožňuje v žiadnom prípade dosiahnuť citované, ale presný opak. Podľa všetkého sú aj tieto dva dokumenty KPÚ v priamom protiklade. Takto zadané podmienky ochrany nábrežia a chránených budov sú v príkrom rozpore s povolením nadstavby, vstavby a zmeny dizajnu Osobného prístavu a navodzujú dojem, že KPÚ sa neriadi pamiatkovým zákonom, spomínanými **Zásadami Pamiatkovej rezervácie Bratislava** a ani **Zásadami ochrany PZ Bratislava CM0**.

Odporúčame preskúmať zákonnosť rozhodnutia KPÚ Bratislava.

2. Kvalita a celkové pôsobenie novej navrhutej architektúry

Tvorcovia stavby osobného prístavu v 60. rokoch minulého storočia si uvedomovali fakt, že čiastočne zakryjú budovu SNM. Preto sa snažili navrhnuť časť budovy tak, aby zmiernili túto skutočnosť. Budovu navrhli ako „lahkú“ konštrukciu založenú na maximálnej novej transparentnosti, rozčlenili hmoty objektu otvoreným foyer s fontánou, terasami a otvorenou spojovacou chodbou zo strany Dunaja (pozri foto nižšie). Výsledok pozitívne ovplyvnil konečné vnímanie a zabezpečil tak možnosť vidieť „budovu za budovou“. Sčasti odľahčil hmotu budovy a preto celkový vnem nebol až tak katastrofálny.

Súčasná prestavba a dostavba podriadila celú architektúru hlavne ekonomike maximálneho zisku. Je poľutovaniahodné, že zodpovedný projektant a architekt, ktorý túto rekonštrukciu a dostavbu navrhol, nepostrehol alebo zámerne zanedbal uvedenú „prednosť“ pôvodnej budovy. Súčasný návrh nielen že neprimerane navýšil výšku objektu ako aj jeho šírku, ale vyplnil aj celú jeho hmotu, čím rádovo zväčšil mohutnosť objektu a zmenil celkové vnímanie tohto chráneného pohľadu. Zaniknú taktiež ďalšie artefakty či fontána z vnútorného priestoru, čo neprinesie nič pozitívne do vnímania uličného priestoru priamo pred budovou SNM, skôr zahustí priestor, znetransparentní ulicu a prinesie ďalšie negatívne vnemy. Je preto opäť otázne, prečo KPÚ vydal 16. 8. 2019 záväzné stanovisko č. KPUBA-2018_15770-2_65725 ktoré je v rozpore so zásadami (vyššie uvedenými) ale aj v rozpore s vlastným

rozhodnutím č. KPUBA-2018_1715-1_4641/DIM s 22. 1. 2018. V tomto rozhodnutí sa konštatuje že úprava nehnuteľnosti je prípustná len pri dodržaní nasledovných podmienok:

- objekt bude hmotovo a vizuálne odľahčený — nebude riešený ako kompaktný, uzavretý, trojpodlažný monoblok
- objekt bude v maximálnej možnej miere otvorený voči okolitému prostrediu rieky, ulice a promenády

Závazným stanoviskom okrem iného KPÚ povolil dostavbu, ktorá znehodnotí súčasnú transparentnosť budovy ľahkej konštrukcie a nechá zaniknúť výrazné artefakty verejného priestoru a fontánu, ktoré slúžili občanom.

Odporúčame preskúmať zákonnosť rozhodnutia KPÚ Bratislava.

Súčasný stav

3. Rozpor s územným plánom ÚP 2007

- **Takáto masívna dostavba zmení nábrežnú panorámu ako celok, čo je v rozpore s územným plánom Bratislavy z r. 2007.** Územný plán v záväznej časti C (str. 9) stanovuje, že treba: *„Rešpektovať najvýznamnejšie diaľkové pohľady, ktoré poskytujú charakteristické identifikačné, významové a orientačné vnímanie mesta, pohľady na historické a významové dominanty mesta, či inak hodnotné stavby“* (pozn.: takouto stavbou SNM určite je!), ako aj *„najvýznamnejšie vyhlídkové body, z ktorých je potrebné výškovú stavbu posúdiť s ohľadom na ochranu typickej celomestskej siluety a charakteristického obrazu mesta – Tyršovo nábrežie, Starý most, Viedenská cesta...“* Ako vidno z predkladanej prezentácie, **výška a objem stavby narúšajú tradičnú panorámu a siluetu nábrežia**, nevhodne konkurujú jeho pôvodnej historickej zástavbe. Obdobne územný plán v záväznej časti C (str. 7) v kapitole 1.2.2. Urbanistická kompozícia a obraz mesta v časti 1. Východiskové princípy stanovuje potrebu *„rešpektovať hodnoty formujúce obraz Bratislavy, teda aj vedutu historického mesta ako charakteristické prvky historickej panorámy mesta.“* Dunajské nábrežie od budovy Ministerstva Životného prostredia až po Starý most tvorí uvedený „obraz Bratislavy“, jej vizuál, resp. vedutu. Ďalej sa na strane 8 píše, že *„je potrebné osobitne pristupovať k stavebným vstupom do územia s dôrazom na ochranu výškovej hladiny PZ CMO (pozn.: pamiatková zóna centrálnej mestskej oblasti) a siluety historického mesta“.* **Dostavba a navýšenie objektu vôbec nezodpovedajú regulatívom ÚP 2007.**
- Podľa ÚP 2007 (časť C 1.2.3.2. Regulatívy pre lokalizáciu výškových stavieb) by sa mala expertne posúdiť *„každá navrhovaná výšková stavba a jej predpokladané vizuálne hmotovo-priestorové pôsobenie v rámci celomestského obrazu mesta i v rámci obrazu dotknutého územia na základe zakreslenia do panoramatických fotografií z určených stanovíšť najvýznamnejších vyhlídkových*

bodov, ako aj zobrazenia lokálnych kompozičných vzťahov formou vizualizácií, animácií a pod.“
Takto **pripravené súbory vizualizácií** by mali posúdiť nezávislí odborníci a tieto posudky by sa mali predložiť verejnosti (odbornej aj laickej). Takéto vizualizácie si KPÚ nepotrebuje vypracovať a podložiť nimi svoje rozhodnutia a stanoviská?

- V časti C 1.2.4. ÚP 2007 (Špecifické požiadavky na priestorové usporiadanie a funkčné využitie na úrovni mestských častí – str. 10) je požiadavka v území celomestského centra na ľavom brehu Dunaja „*chrániť historickú vedutu, tok Dunaja a zeleň prírodnej panorámy ako charakteristické prvky v obraze mesta*“. **Dostavba úplne mení charakteristický obraz a základnú vedutu Bratislavy.**

Prílohy:

- Odborné vyjadrenie k architektonickým hodnotám budovy Osobného prístavu – do.co.mo.mo_sk, 15. 1. 2019, prof. Dr. Ing. arch. Henrieta Moravčíková
- Odborný posudok 1. 2. 2019 – Mgr. Denis Haberland, odborne spôsobilá osoba na vykonávanie pamiatkového architektonicko-historického výskumu
- Stanovisko k modernizácii budovy Osobného prístavu, 27. 11. 2018, STU FA, Ústav dejín teórie architektúry a obnovy pamiatok